

**АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ
ТА ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ УНІВЕРСИТЕТУ
ЗА УМОВ ШИРОКОГО ВПРОВАДЖЕННЯ
АВЧАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ**

Зміна соціально-економічного устрою України привела до зміни вимог в системі освіти. Якщо за попереднього соціально-економічного устрою пріоритет мали інтереси держави, то наразі пріоритети можна розташувати за значущістю так: інтереси особистості, інтереси суспільства, інтереси держави. Ці інтереси викликають до життя певні освітні стандарти. Джерелами соціального замовлення, крім держави, починають виступати інші суб'єкти, такі як батьки, учні, підприємці, банки, релігійні конфесії, місцева влада, вузи тощо.

Нові освітні стандарти сприяють виникненню високої інноваційної активності. Вона забезпечує перехід системи освіти, в якій навчання побудовано переважно на засвоєнні суми готових знань, вироблених людством, у систему освіти сучасного суспільства, де головна мета — інтелектуальний та моральний розвиток людини. Сучасному суспільству потрібна людина, що самостійно, критично мислить, уміє бачити та творчо розв'язувати проблеми, які виникають.

Інноваційна активність має охоплювати всі ланки системи освіти. Спинімося детальніше на поняттях «інновація» та «інноваційний процес». Розглядаючи інновації, слід розрізнити поняття «нове», «нововведення», «інновація» та «інноваційний процес». **Нове** — вперше створене, заново відкрите. **Нововведення** — новий засіб досягнення мети (нові методи, методики, технології, нова навчальна програма). **Інновація** — процес освоєння, вживання цього засобу. **Інноваційний процес** — це створення, освоєння, використання та розповсюдження нововведень.

Структура інноваційного процесу детально розглядається в [1].

Нововведення поділяють на такі типи:

- у змісті освіти;
- у методиках, технологіях, методах, засобах, прийомах навчального процесу;
- організації навчального процесу;
- системи керування навчальним закладом.

Інновації, як правило, зачіпають усі ланки системи освіти, і розрізняти інновації можна за рівнем перетворень (Ю. М. Швалб).

Перший рівень — це соціальні інновації в системі освіти, коли змінюється загальна структура системи освіти, зовнішні умови процесів навчання та виховання.

Другий рівень — це соціально-педагогічні інновації, коли зміни стосуються внутрішніх умов організації навчального процесу.

Третій рівень — освітні інновації, коли зміни стосуються всього навчально-виховного процесу: формулюються нові цілі навчання, розробляються нові програми та нові методи навчання.

Четвертий рівень — психолого-педагогічні інновації. Це, як правило, нові способи навчання та нові форми організації навчального процесу в межах старих цілей і завдань освіти.

П'ятий рівень — конкретно педагогічні інновації, які насамперед відбивають творчий пошук викладачів і спрямовані на підвищення ефективності навчального процесу в межах існуючих курсів та програм.

Активність у будь-якій сфері діяльності пов'язана перш за все із самостійністю. У навчальному процесі є два боки: студенти і викладачі. Впровадження навчальних інновацій змінює не лише зовнішній бік взаємовідносин, а й переводить їх на якісно інший рівень. Упровадження навчальних інновацій веде до зміни технології навчання. Традиційна технологія навчання включає в себе такі основні моменти: навчання в умовах аудиторії; повідомлення знань та їх запам'ятовування; робота викладача переважно з кращими студентами; низька активність студентів у роботі над спільними проектами; фіксація знань за допомогою тестів; змагання між кращими студентами; оволодіння одним і тим самим матеріалом, поданим викладачем; небажання вийти за рамки матеріалу лекції або підручника.

Така технологія породжує постійний тиск студентів на викладачів [2]. Зміна у технології навчання завдяки широкому впровадженню інноваційних процесів потребуватиме зміни у ставленні студентів до навчального процесу, а враховуючи шкільний досвід, — і певних зусиль до адаптації. Якщо за старої технології ставлення до навчального процесу як у школі, так і в університеті незмінне, то перехід на нову технологію навчання потребуватиме від студентів немалих зусиль в адаптації до навчального процесу.

Сучасні інформаційні технології роблять доступною студентам та викладачам рівною мірою глобальну інформацію, і завдання розвитку вмінь та навичок орієнтації, взаємодії та аналізу великих інформаційних масивів стає нагальним. Недостатньо, щоб студент умів уважно вислухати лекцію, прочитати розділ у підручнику. Потрібно, щоб він самостійно міг поставити проблему або взяти її з лекції викладача, знайти і підібрати потрібний матеріал, логічно його опрацювати та зробити висновки.

Навчальні інновації, що ґрунтуються на сучасних інформаційних технологіях, обумовлять тенденції, які потребуватимуть певних зусиль з боку викладачів у адаптації до навчального процесу, а саме:

- навчання в малих групах, яке сприятиме використанню баз даних, обговоренню та дослідженню проблем, організації мозкових атак, розробленню проектів [3];
- самостійний пошук та кооперування зусиль. Викладач має керувати пошуком потрібної інформації, стимулювати виявлення потрібних фактів, процесів, концепцій, підходів під час написання роботи, розроблення плану чи роботи над проектом [4];
- у викладача з'являється можливість працювати не лише з кращими, а з усіма студентами;
- значне підвищення активності студентів потребуватиме випереджального збільшення активності від викладачів;
- з'являється можливість перейти від контролю знань за допомогою тестування до відстежування проміжних результатів у роботі над темою, проектом;
- змагальний підхід зміниться на кооперування, співпрацю. Обмірковування матеріалу студентами групи з викладачем дає більш високий рівень осмислення матеріалу, глибини аргументації, теоретичного та концептуального пізнання.

Широке впровадження навчальних інновацій не лише вплине на якість університетської освіти, а й змінить взаємини студентів з викладачами, соціальний клімат в університеті, аналіз чого залишимо майбутнім психологам та соціологам.

Література

1. <http://www.pomorsu.ru/Departaments/Ftip/old/texts/text3.html>.
2. *Ігнатенко В. М.* Роль комп'ютерних технологій на ринку знань // Система організації самостійної роботи студентів: досвід, проблеми: Матеріали наук.-метод. конф. 2 лют. 2000 р. — К.: КНЕУ, 2000. — С. 246—247.
3. *Дем'янчук О. О.* Міні-групи як засіб піднесення ефективності семінарських занять і активізації самостійної роботи студентів // Там само. — С. 55—56.
4. *Ковальчук Г. О.* Навчальне проектування в системі завдань для самостійної роботи студентів // Там само. — С. 57—58.